

Handleiding PE-Portfolio

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Wat betekent het nieuwe systeem voor de leden?	3
Gebroken boekjaar en PE-portfolio	3
Compliance-verklaring	3
Controle	4
Handleiding portfolio	4
Stap 1: Wat zijn uw werkzaamheden en wat moeten deze opleveren?	4
Stap 2: Welke leerdoelen heeft u per werkzaamheid voor het komende jaar?	5
Stap 3: Welke PE-activiteiten bent u van plan te gaan verrichten in het kader van de door u geformuleerde leerdoelen?	8
Stap 4: De wijze waarop u aan de leerdoelen gewerkt hebt	8
Stap 5: De behaalde leerresultaten	9
Online PE-Portfolio	10
Compliance-verklaring	10
Checklist PE-Portfolio	10

Inleiding

In het nieuwe PE-model krijgt u meer verantwoordelijkheid en keuzevrijheid in de vorm en inhoud van de PE-activiteiten. U krijgt dus zelf de regie over hoe u vorm wil geven aan uw eigen beroepsontwikkeling. Dit betekent een grotere keuze in leervormen. Naast klassikale opleidingen kunt u nu ook kiezen voor bijvoorbeeld intervisie, learning on the job, coaching, e-learning en zelfstudie. Uw werkzaamheden, uw leerdoelen en (voorgenomen) leeractiviteiten legt u vast in een dossier (PE-Portfolio) en daarin geeft u ook aan wat u geleerd heeft.

Wat betekent het nieuwe systeem voor de leden?

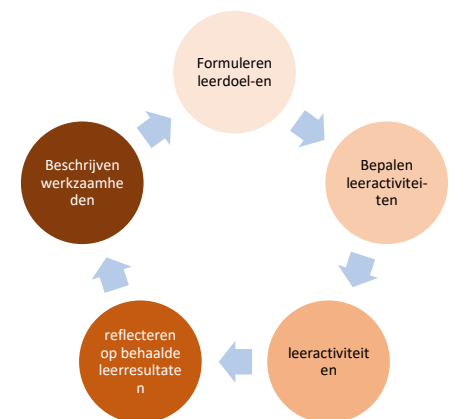
Er wordt conform artikel 3 van de Nadere voorschriften PE 2019 (NVPE2019) van u verwacht dat u jaarlijks in een portfolio 5 onderwerpen vastlegt:

In het eerste kwartaal (fase 1): Plan van Aanpak

1. Uw werkzaamheden die tot een leerdoel leiden en de resultaten die deze werkzaamheden moeten opleveren
2. Welke leerdoelen u per werkzaamheid hebt voor het komende jaar
3. Welke PE-activiteiten u van plan bent om te gaan verrichten in het kader van de door u geformuleerde leerdoelen

In het vierde kwartaal (fase 2): Reflectie

4. De wijze waarop u aan de leerdoelen gewerkt hebt
5. Reflectie op de behaalde leerresultaten

De 5 stappen vormen samen uw PE-portfolio. Dit PE-portfolio bewaart u minimaal 6 jaar in eigen beheer. Ter ondersteuning stelt de NBA de 'Online NBA PE-Portfolio' beschikbaar op MijnNBA waarin u uw portfolio kunt bijhouden. Gebruik van de 'Online NBA PE-Portfolio' is vrijblijvend. Als bijvoorbeeld uw werkgever een format beschikbaar stelt, dan mag u daar ook gebruik van maken. Ook PE-tools van andere (commerciële) aanbieders en serviceorganisaties mogen worden gebruikt. Ten slotte mag u ook gebruik maken van applicaties zoals Word of PowerPoint. Kortom, hoe u uw PE-portefeuille vastlegt en bewaart is vormvrij. De enige eis die de NBA stelt, is dat u uw PE-Portfolio kunt converteren naar PDF indien de NBA daarom verzoekt, omdat u in de controlesteekproef valt.

Gebroken boekjaar en PE-portfolio

Bent u werkzaam bij een organisatie met een gebroken boekjaar, dan geldt mogelijk een afwijkende cyclus. De deadline voor het plan van aanpak en de reflectiefase kunnen daardoor opschuiven naar voren (dus niet naar achteren). Uw werkgever zal u hier over informeren.

Compliance-verklaring

Per jaar geeft u een compliance-verklaring af via het tabblad PE-portfolio op MijnNBA. Daarmee verklaart u te hebben voldaan aan de voor u geldende PE-verplichting. De compliance-verklaring moet ieder jaar worden afgegeven uiterlijk op 31 januari volgend op het jaar waarop het PE-portfolio betrekking heeft. Ook als u uw PE-portfolio niet bijhoudt in een systeem van de NBA, is het verplicht jaarlijks de compliance-verklaring af te geven via MijnNBA. Houdt u uw portfolio in een gebroken boekjaar bij, dan heeft de compliance-verklaring die uiterlijk op 31 januari van een jaar wordt gegeven, noodzakelijk slechts betrekking op het PE-portfolio dat eerder in het voorafgaande kalenderjaar is afgerond.

Controle

NBA zal conform NVPE2019 jaarlijks via een gestratificeerde aselechte steekproef PE-portfolio's opvragen. De NBA zal controleren of op een redelijke manier aan het bijhouden van de vakbekwaamheid is gewerkt. Daarbij rekening houdend met de beschreven werkzaamheden en het loopbaanstadium waarin de accountant zich bevindt. Indien nodig brengt de NBA een advies uit over het beoordeelde PE-portfolio.

Handleiding portfolio

In deze handleiding leest u hoe u de 5 stappen van het portfolio kunt doorlopen.

Stap 1: Wat zijn uw werkzaamheden en wat moeten deze opleveren?

Onder werkzaamheden verstaat de NBA uw functie en de bijbehorende verantwoordelijkheden. Noem uw functietitel(s) en beschrijf per rol welke werkzaamheden u heeft: wat zijn uw taken en waar bent u verantwoordelijk voor? Geef per werkzaamheid aan welke resultaten er van u worden verwacht. Benoem eventueel ook de normen vanuit wet- en regelgeving waaraan de resultaten moeten voldoen.

Voorbeeld

Werkzaamheid	Resultaat
<p>Als onderdeel van mijn werkzaamheden monitor en beoordeel ik (inter)nationale betaalstromen van onze relaties. Ik doe dat met behulp van Oracle software die helpt om mogelijk verdachte transacties te identificeren. Vervolgens analyseer ik deze verdachte transacties.</p>	<p>Het resultaat van mijn werkzaamheden zou moeten zijn dat onze organisatie niet misbruikt wordt voor financiële fraude, zoals bijvoorbeeld witwassen en terrorismefinanciering. Dat lukt nu bij nationale relaties heel erg goed op basis van de beschikbare informatiebronnen in Nederland. Voor internationale klanten is dat voor mij nog een stuk lastiger.</p>
<p>Onze organisatie heeft behoefte aan een Compliance Officer. Onze algemeen directeur heeft gevraagd of ik die rol wil vervullen, omdat compliance gerelateerde taken nu al tot mijn werkzaamheden behoren. Zoals bijvoorbeeld het monitoren en beoordelen van transacties. De functie is echter zowel nieuw voor mij, als voor onze organisatie. We hebben afgesproken dat ik twee jaar de tijd krijg om naar deze rol te groeien.</p>	<p>Het resultaat moet zijn dat onze organisatie op een juiste manier wet- en regelgeving interpreteert en implementeert.</p>
<p>Wij gaan onze informeel en organisch georiënteerde manier van werken verlaten. In plaats daarvan willen we meer formele lijnen die vastleggen in beleid en uitwerken in werkinstructies. Als lid van de beleidswerkgroep ben ik één van de ontwerpers van het beleid.</p>	<p>Mijn werkzaamheden moeten resulteren in een begrijpelijk en eenduidig te interpreteren beleid en werkinstructies, waardoor onze organisatie efficiënt en doelgericht aangestuurd kan worden.</p>

<p>Als lid van de beleidswerkgroep ben ik één van de ontwerpers van het beleid. Daarmee heb ik ook een voorbeeldfunctie. Ik zal de discipline moeten opbrengen om mijzelf aan het nieuwe beleid en werkinstructies te houden om geloofwaardig over te komen. Discipline is echter niet mijn sterkste eigenschap.</p>	<p>Mijn werkzaamheden moeten resulteren in beleid, werkinstructies en procedures die ook daadwerkelijk nageleefd worden.</p>
--	--

Het is niet de bedoeling om een complete functiebeschrijving aan het PE-portfolio toe te voegen als vervanging van de werkzaamheden. NBA adviseert om de werkzaamheden waarop u zelf wilt ontwikkelen op te nemen in het PE-portfolio. Werkzaamheden waaraan in het desbetreffende (kalender)jaar geen leerdoel hangt, hoeven niet te worden opgenomen in uw PE-portfolio, zodat het PE-portfolio overzichtelijk blijft.

Stap 2: Welke leerdoelen heeft u per werkzaamheid voor het komende jaar?

IAESB maakt in *Proposed Framework for International Education Standards* (2014) onderscheid tussen verschillende soorten competenties van de accountant: vaktechnische kennis, vaardigheden en houding. Dit zijn de gebieden waar u met het formuleren van uw PE-leerdoelen op richt. Een leerdoel is het beoogde resultaat van leeractiviteiten: het specificiert duidelijk en concreet wat u beoogt uzelf eigen te maken op het gebied van professionele kennis, vaardigheden en houding. Wat wil u kunnen of weten in het kader van uw eigen professionele ontwikkeling?

Het formuleren van leerdoelen vergt enige inspanning: het is belangrijk om dit zo concreet mogelijk te doen. Aan de hand van uw leerdoelen beslist u welke leeractiviteit(en) u wil ondernemen om aan uw leerdoel(en) te werken, en zo kunt u – na afronding van de activiteit - bepalen of u uw leerdoel(en) hebt behaald of niet.

Leerdoelen worden in de 'ik-vorm' geformuleerd. U stelt uzelf de volgende vragen:

1. gedrag → wat ga ik na de leeractiviteiten (anders) doen in mijn beroepspraktijk?
2. inhoud → waar gaat hetgeen ik wil leren over?
3. norm → hoe goed wil ik er in worden of welke groei wil ik doormaken?

Naast persoonlijke leerdoelen kunnen werkgevers bepaalde leerdoelen/leeractiviteiten verplicht stellen voor de accountant. Het is aan de accountant om dergelijke leerdoelen in het PE-portfolio 'persoonlijk' te maken in formulering. Ook de NBA kan voor alle of een nader te bepalen deel van de leden een onderwerp als verplicht stellen. Dergelijke onderwerpen moeten uiteraard in het PE-portfolio van het desbetreffende jaar worden opgenomen.

Omdat u als accountant in een complexe en veranderlijke omgeving werkt, wordt van u verwacht dat u als AA minimaal op bachelorniveau aan uw PE-Portfolio werkt. Voor de RA geldt daarbij een masterniveau. Het is daarbij niet noodzakelijk dat elke afzonderlijke leerdoel en leeractiviteit op bachelor- of masterniveau wordt geformuleerd. Wel moet uw PE-Portfolio als geheel het niveau uitstralen dat hoort bij uw functie. Zie ook het CEA-raamwerk in Figuur 1.

	Kennis/kunde	Vaardigheden	Houding/gedrag	Complexiteit opdrachten	Begeleiding/supervisie
Student/trainee	Hoofdlijnen	Basisvaardigheden	Basis professioneel gedrag	Lage complexiteit	Uitvoeren opdrachten onder begeleiding van beroepsbeoefenaar
Beginnend beroepsbeoefenaar	Integrale basisbekwaamheid gedemonstreerd in de praktijk		Professioneel gedrag conform gedrags- en beroepsregels	Hogere complexiteit	Zelfstandig handelen onder supervisie
Ervaren beroepsbeoefenaar	Aantal jaren praktijkervaring, onderhoud basisbekwaamheid en eventuele verdere scholing (verdieping)			Hoogste complexiteit	Zelfstandig handelen zonder supervisie met collegiale afstemming
Specialist	Verdere scholing in gekozen specialisme en onderhoud basisbekwaamheid			Specialistische, complexe opdrachten	

Figuur 1: Bron: CEA-eindtermen 2016, blz. 8

Als hulpmiddel bij het formuleren van leerdoelen kan de taxonomie van Bloom worden gebruikt. In 1956 publiceerde een commissie onder leiding van Benjamin Bloom een systeem voor de classificatie van doelstellingen. Deze indeling wordt nog steeds gebruikt en is een handzaam middel voor studenten en docenten om activiteiten van studenten en het type vragen in tentamens te ordenen en te benoemen. Bloom en de zijnen hebben de doelstellingen geordend in een opklimmende moeilijkheidsgraad. Men zou de taxonomie als een trap kunnen voorstellen. Iedere volgende trede is ingewikkelder en omvat steeds de vorige treden.

Bloom	Trede	Uitleg
1.	Kennis	→ Doe uw boek dicht en noem de zes denkniveaus van Bloom.
2.	Inzicht	→ Hier zijn drie vragen. Op welk niveau van Bloom zijn de vragen gesteld?
3.	Toepassen	→ Hoe kan kennis van Blooms taxonomie het lesgeven verbeteren?
4.	Analyse	→ Vergelijk Blooms taxonomie met een indeling van anderen.
5.	Synthese	→ Ontwerp een nieuwe en betere indeling van denkniveaus.
6.	Evaluatie	→ Behoort Bloom een verplicht onderdeel te zijn van opleidingen?

Ook kan het helpen de leerdoelen SMART te formuleren, zodat de kans groter wordt dat u uw leerdoelen bereikt. SMART staat voor:

SMART	Toelichting
Specifiek	De doelstelling is duidelijk, bijvoorbeeld: het kunnen toepassen van data-analyse bij de interim-controle.
Meetbaar	Hoe wordt het doel bereikt, bijvoorbeeld: het doel wordt bereikt als u eind december hebt laten zien dat u in staat bent om data-analyse toe te passen ten behoeve van de interim-controle.
Acceptatie	Is het leerdoel acceptabel voor uzelf en uw werkgever, bijvoorbeeld: het is voor mijn carrièreperspectief van belang dat ik het leerdoel behaal.
Realistisch	het leerdoel is haalbaar, bijvoorbeeld: in Q2 volgt u een cursus. Vervolgens doet u praktijkervaring op door bij de uitvoering van data-analyse in de beroepspraktijk mee te lopen met een ervaren data-analist.
Tijdgebonden	Wanneer moet het leerdoel zijn gerealiseerd, bijvoorbeeld: eind van het jaar moet het leerdoel gerealiseerd zijn.

Voorbeelden van een leerdoel:

Voorbeeld

	Leerdoel
1.	Ik wil leren wat de lokale frauderisicofactoren zijn van onze internationale relaties op basis van regelgeving en cultuur, zodat ik internationale fraudesignalen significant beter leer herkennen en beter kan beoordelen.
2.	De komende twee PE-cycli wil ik mij bekwamen in de verschillende competenties die horen bij de rol van Compliance Officer op senior-niveau, om volwaardig en zelfstandig de rol van 2 ^e lijns Compliance Officer te kunnen vervullen.
3.	In het eerste kwartaal wil mij bekwamen in de competenties overtuigend, kort, helder en pakkend schrijven met een focus op de lezer.
4.	In het tweede kwartaal wil ik mij de competentie discipline eigen maken om mij eenduidig en consequent te voegen naar het nieuwe beleid en de daaruit voortvloeiende werkinstructies.

Voorbeelden van niet goed geformuleerde leerdoelen

	Toelichting	Verbetering leerdoel
Ik wil een fraudecursus volgen.	Dit is beschreven als een leeractiviteit en niet als iets wat u wil leren. Beschrijf het beoogde resultaat van de leeractiviteit: dat is het leerdoel. Noem daarbij ook wel gedrag en welke norm u voor uzelf hanteert.	Ik heb einde van het jaar gedegen kennis van frauderisicofactoren en herken deze factoren in actuele casuïstiek.
Ik wil Excel oefenen.	Hier wordt een leeractiviteit beschreven: hetgeen u van plan bent om te gaan doen, in plaats van wat u graag wilt leren.	Ik pas de functionaliteiten van Excel toe in mijn dagelijkse beroepspraktijk en werk daarmee x% efficiënter.
Ik wil netwerken.	Het is onduidelijk wat het precieze leerdoel is: wat wilt u ermee bereiken dat u netwerkt?	Ik pas de vaardigheid van het netwerken toe en vergroot hiermee mijn acquisitie met x%.
Ik ben een betere accountant.	Dit leerdoel is te breed geformuleerd. Bedenk aan welke kennis, vaardigheden of houding u wil werken die van u een betere accountant zullen maken en wanneer u tevreden bent met wat u geleerd hebt.	-

Stap 3: Welke PE-activiteiten bent u van plan te gaan verrichten in het kader van de door u geformuleerde leerdoelen?

Als u de leerdoelen concreet hebt geformuleerd, is het relatief eenvoudig om er activiteiten aan te koppelen: wat gaat u doen om aan uw leerdoelen te werken? Dit wordt een leeractiviteit genoemd en dit mag van alles zijn. Denk onder andere aan deelname aan en ontwikkelen van een cursus, intervisie, e-learning, webinars, coaching trajecten, meelopen met ervaren collega of zelfstudie. Mocht u in het eerste kwartaal nog niet alle leeractiviteiten kunnen overzien, dan kunt u deze in de loop van het jaar nog toevoegen.

Na het formuleren van de voorgenomen leeractiviteit rond u uw Plan van Aanpak af. U doet dit bij voorkeur voor 1 april. Maar mocht uw beroepspraktijk er om vragen, dan kunt u uw Plan van Aanpak ook na 1 april nog aanpassen.

Stap 4: De wijze waarop u aan de leerdoelen gewerkt hebt

Aan het eind van het jaar beschrijft u welke leeractiviteiten u daadwerkelijk hebt ondernomen om te werken aan uw leerdoelen.

Voorbeeld

Leerdoel	Voorgenomen leeractiviteit	Ondernomen leeractiviteit
Ik merk dat het mij te vaak niet goed lukt om gesprekken te sturen: ik loop aan het eind van een gesprek regelmatig weg zonder dat ik mijn doel bereikt heb. Mijn leerdoel is om tijdens een gesprek mijn gesprekspartner beter te kunnen sturen op de doelen die ik zelf heb geformuleerd (beïnvloedingstechnieken).	Cursus gesprekstechnieken	Ik heb externe coaching gevolgd om mijn beïnvloedingstechnieken te vergroten.
Ik heb kennis van IFRS 15 en IFRS 16.	College geven over Integrated Reporting	Ik heb cursussen over IFRS 15 en IFRS 16 gegeven.
Eind 2020 ben ik in staat om bij 10 controleklanten in het kader van de interim-controle de risico's te onderkennen met behulp van data-analyse.	Cursus data-analyse	Ik heb via NBA Opleidingen een cursus data-analyse voor gevorderden gevolgd.
	'Coaching on the job' door een ervaren data-analist	In november heb ik gedurende 5 dagen ondersteuning gehad van een ervaren data-analist en heb ik de uitkomsten van de data-analyses met hem / haar besproken.
	Vaktechnisch overleg	In het vaktechnisch overleg heb ik de uitkomsten van de data-analyses besproken en heb ik met collega's geïnventariseerd of de vastgestelde risico's, via data-analyse gegenereerd, voor de toezichthouder aanvaardbaar zouden zijn.

Stap 5: De behaalde leerresultaten

In Q4 evalueert u uw Plan van Aanpak: welke kennis, vaardigheden of houding heeft u verworven of aangescherpt dit jaar en wat merkt u in uw beroepspraktijk van uw professionele ontwikkeling?

Daarbij kunt u bijvoorbeeld gebruik maken van de STARR-methodiek. Deze methode helpt u bij het inzichtelijk krijgen van verworven competenties en de wijze waarop deze gehanteerd worden in beroepssituaties. De STARR-methodiek analyseert dit op vier elementen: de eerste stap is om een situatie te beschrijven uit uw praktijk waarin u het geleerde toepast of hebt toegepast. Beschrijf welke taak of rol u heeft of had in die situatie en wat u concreet hebt gedaan of gezegd waaruit uw ontwikkeling blijkt. Beschrijf tenslotte wat het resultaat was en of u daar voldoende tevreden over bent?

S	Situatie	wat was de situatie/de context waarbinnen het voorbeeld zich afspeelde?
T	Taak	Wat was in de gegeven situatie uw taak of rol?
A	Actie	Wat heeft u concreet gezegd of gedaan?
R	Resultaat	Wat was het eindresultaat?
R	Reflectie	Waarom was u wel/niet tevreden met het resultaat en wat wil u eventueel nog leren in de volgende PE-cyclus?

Voorbeeld

S	Situatie	Onze klantenacceptatie gebeurt te veel op basis van vertrouwen. Vaak gaat het commerciële belang voor en dat verhindert dat er goed doorgevraagd wordt. Soms worden wij dan bij problemen betrokken, die wij door een goed beleid hadden kunnen voorkomen.
T	Taak	Het was mijn taak om begrijpelijk en eenduidig beleid te ontwerpen voor klantenacceptatie en in het verlengde daarvan begrijpelijke en eenduidige werkinstructies te ontwerpen betreffende: <ul style="list-style-type: none"> • Identificatie en verificatie van de klant • Uitvoeren van een UBO-check • Uitvoeren van een PEP-check • Screenen van de verschillende sanctielijsten • Herkomst vermogen check • Identificatie van hoog risicolanden
A	Actie	Ik ben begonnen met het verzamelen van input van de collega's die moeten gaan werken met dit beleid en de bijbehorende werkinstructies. Daarna ben ik gestart met het ontwerpen van een concept-beleid waarbij ik gebruik heb gemaakt van de volgende competenties die ik mij eigen heb gemaakt tijdens de training 'Beleid schrijven met impact': <ul style="list-style-type: none"> • Schrijven met overtuigingskracht • Focussen op resultaat • Framing • Piramidaal schrijven <p>Ik heb het concept-beleid van feedback laten voorzien door onze freelance beleidsmedewerker. De feedback viel erg mee en was makkelijk te verwerken. Ons bestuur heeft het beleid vervolgens goedgekeurd, waarna ik met dezelfde aanpak ben gaan werken aan de werkinstructies.</p>

		Daarbij heb ik externe hulp ingeschakeld bij het ontwerpen van de werkinstructies 'uitvoeren van een UBO-check' en 'uitvoeren van een PEP-check', omdat ik daarmee geen ervaring heb.
R	Resultaat	Aan het einde van het eerste kwartaal kon ik het definitieve beleid en de bijbehorende werkinstructies opleveren. Vervolgens heb ik ze doorgenomen met de collega's die met dit beleid en deze werkinstructies aan de slag moeten. Zij waren tevreden met het resultaat. Af en toe controleer ik of er nog volgens de instructies gewerkt wordt, maar de manier van werken is al routine geworden. Een aantal werkinstructies hebben inmiddels wel een update gekregen om de werkzaamheden nog efficiënter in te richten op basis van de ervaringen.
R	Reflectie	Ik ben erg tevreden met het resultaat. In korte tijd heb ik mij de competenties eigen gemaakt om overtuigend, kort, helder en pakkend beleid en werkinstructies te kunnen schrijven. Deze competenties zullen mij eveneens ondersteunen bij mijn toekomstige rol als Compliance Officer.

Online PE-Portfolio

Om het de leden makkelijk te maken, heeft de NBA een online tool ontwikkeld waarmee u in eigen beheer uw portfolio kunt bijhouden. In het Online PE-Portfolio is ruimte om de 5 stappen uit de NVPE 2019 te beantwoorden. Mocht de NBA er om vragen, dan kunt u uw portfolio als PDF downloaden en samen met de bijbehorende bewijstukken (inschrijving cursus, gespreksverslagen etc.) toesturen aan de betreffende contactpersoon van de NBA. Het Online PE-Portfolio is een hulpmiddel en het gebruik is vrijblijvend. U kunt ook kiezen voor een tool van een andere (commerciële) aanbieder, een systeem van uw werkgever of uw PE-Portfolio ontwikkelen in een programma zoals MS Word.

Compliance-verklaring

Ieder jaar geeft u uiterlijk op 31 januari een compliance-verklaring af, waarmee u verklaart in het afgelopen jaar te hebben voldaan aan de voor u geldende PE-verplichting.

Checklist PE-Portfolio

Gebruik de volgende checklist om vast te stellen of u de compliance-verklaring kunt afgeven.

Plan van aanpak Q1

- ✓ Heeft u uw functie(s) beschreven?
- ✓ Heeft u uw werkzaamheden per functie beschreven?
- ✓ Heeft u per werkzaamheid opgeschreven wat het moet opleveren?
- ✓ Heeft u op basis van uw werkzaamheden een kennis-, vaardigheden- en/of houdingleerdoel geformuleerd?
- ✓ Zijn de leerdoelen concreet geformuleerd met aandacht voor inhoud, gedrag en norm?
- ✓ Zijn de leerdoelen op NLQF niveau 6 (bachelor) geformuleerd?
- ✓ Heeft u per leerdoel een passende leeractiviteit gepland?

Reflectie Q4

- ✓ Heeft u uw ondernomen leeractiviteiten beschreven?
- ✓ Heeft u gereflecteerd op uw leerresultaten bijvoorbeeld via STARR?